

BIOLOGIKA

KAROL NANDRÁSKY, Bratislava

NANDRÁSKY, K.: Biologic
FILOZOFIA 51, 1996, No. 11, p. 761.

In opposition to Aristotle's formal logic the author sees the logic of Jesus' metaphorical way of expression as the logic of assimilations and transitory identifications, which he has called „biologic“. It concerns the concretization of the abstract based on our capacity to connect the short distance microscopic views with the long distance macroscopic ones. It is the specific laws operating in nature as well as in ideological/biosociological organism of christianism, which enable Jesus' perspective-like and biology-like parables.

1. Aristotelova logika

Aristoteles predstavuje vrchol ducha antickej gréckej kultúry, ktorá sa stala jedným z dvoch hlavných koreňov napájajúcich európsku kultúru. Pretože v strede pozornosti Grékov bol kozmos, dominantna bola pre nich dimenzia priestoru a v súvislosti s ním ich otázkou bolo: Čo je to? Aristoteles ako vzor vedeckého úsilia nastolil požiadavku: pravdu sa treba snažiť získať z toho, čo sa správa stále rovnako a čo nepodlieha zmenám (Metafyzika XI, c. 6, p. 1063 a). Ako príklad uvádzal nebeské telesá, ktoré sa podľa neho „nejavia hneď tak hneď inak, ale sú stále tie isté a nemajú nič spoločné so zmenou“ (Metafyzika XI, c. 6, p. 1063 a). Tým sám naznačil statický charakter pravdy svojej koncepcie.

Aristoteles pri stavbe svojej logiky vychádzal z gramatiky. Jeho pozornosť najviac zaujali substantíva ako gramatický substrát substancií. Z pádov oceňoval iba nominatív, lebo v jeho subjektovo-predikátovom súde subjekt vždy musí byť v nominatíve. Slovesá pre Aristotela neboli zaujímavé a odbavil ich celkom macošsky. Logické kategórie rozdelil na substancie a akcencie a substancie sa stali hlavnou kategóriou jeho logiky; podstaty pokladal za čosi hlavné a esenciálne a akcencie iba za náhodné, nepodstatné vlastnosti. Aj „actio a passio rei“, ktoré súvisia so slovesami, pokladal za čosi vedľajšie a nepodstatné.

Substancie sú plodom procesu substancializácie. Substancializujeme tak, že to, čo je oblečené do vlastností a vzťahov, z týchto vlastností a vzťahov vyzliekame. K povahe substancie patrí, že je per se (osebe), zbavená vlastností a vzťahov, kým k akcencii patrí, že je vo vzťahu k niečomu. Substancializácia pojmov spočíva v ich izolácii a separácii od všetkých iných substancií.

Proces substancializácie je súčasne procesom zastavovania pohybu, teda jeho premieňaním na nehybné. Už Aristotelov príklon k substantívam a substanciám ako niečomu hlavnému a jeho odklon od slovies ako od niečoho vedľajšieho znamená príklon k statickému a odklon od transientného a procesuálneho. Táto jednostrannosť pokladá nehybné

za hlavné a dôležité, kým procesualne za vedľajšie a bezvýznamné. Aristotelovu logiku možno v súvislosti s jej zastavovaním procesualného a znehybňovaním živého charakterizovať aj ako anorganickú logiku neživých vecí.

Hlavnými princípmi Aristotelovej logiky sú princíp identity, kontradikcie a princíp vylúčenia tretieho. Na ich základe sa konštruujú správne výroky (úsudky). Princíp identity znamená, že A je A, t.j. že každá substancia je sama so sebou totožná. Princíp kontradikcie znamená, že A nie je B a B nie je A. K nim sa pripája princíp exclusi tertii: všetko je alebo A alebo B, tertium non datur. Ide vlastne o inú formu princípu kontradikcie, a tak princíp kontradikcie je vlastne hlavným princípom Aristotelovej logiky a princíp identity, ako aj princíp „exclusi tertii“ sú len odvodenou formou princípu kontradikcie.

Na skale Aristotelovej logiky kontradikcie Tomáš Akvinský postavil metafyzicko-realistickú stavbu filozofickej teológie, v ktorej pomocou Aristotelovej logiky diferenciací a kontradikcií vytvoril priepastný rozpor medzi duchom a hmotou, nebom a zemou, Bohom a človekom. Aristotelovský tomizmus zotrval na nich staticky, nehybne a dokonane ako na výsledku svojho poznávania. V dôsledku antitetizujúceho princípu kontradikcie sa medzi týmito fenoménmi nevytvárali vzťahy ale „odťahy“. Jediné, čo aristotelovsko-tomistická scholastika spojila, bol život a smrť, ale texty Biblie naopak vidia život a smrť v rozpore a protiklade.

Scholastickí metafyzickí realisti rozdelili svet pomocou aristotelovskej realistickej metódy na svet ducha a svet hmoty. Tak vznikol systém duchovných vied a prírodných vied, ktoré boli v príkrej antitéze. Tak to bolo počas celej epochy klasickej vedy a filozofie, trvajúcej až do osvietenstva. Až keď Boh na konci zajatia kresťanov v podruží osvietenstva dal na európsku kultúru vanúť teplejším vetrom biológie, začala zem vydávať biologického spasiteľa. Nastal pád klasickej vedy a začal moderno-vedecký vek. Do protikladu ducha a hmoty začal prenikať protiklad živého a neživého, organického a anorganického, ale len v „hmotovedách“. Popri anorganických vedách začali sa objavovať vedy organické, popri fyzikách biofyzika, popri chémii biochémia a tak, ako sa život dostával do centra pozornosti, vznikla aj biosociológia, biomatematika, biokybernetika, bioklimatológia atď. Proces biologizácie filozofie a vedy spôsobuje, že protiklad medzi duchom a hmotou sa zmierňuje a dochádza k zjednocovaniu týchto protikladov. Tento proces však ešte stále nie je ukončený. Európsku kultúru síce ovládla dialektika prekonávajúca východiskové antitézy finálnou syntézou, ale táto dialektická zásada doposiaľ nie je uskutočnená do dôsledkov a v dialektickom svete idealistov a materialistov asi ani nebude, pretože akonáhle ju uskutočnia, prestanú byť buď idealistami alebo materialistami. Dialektický idealizmus a dialektický materializmus sú totiž tiež stavbami založenými na aristotelovskom princípe kontradikcie a antitézy. Či idealizmus nie je antitézou materializmu? To znamená, že dialektický filozofický svet je „domom, samým v sebe rozdeleným“, pretože nedokázal uskutočniť dialektickú zásadu premeny východiskových antitéz na finálnu syntézu do dôsledkov a z tejto poloorganickej dialektickej zásady urobiť zásadu úplne organickú.

2.1. Dejový charakter pravdy hebrejskej kultúry

Ježiš Kristus predstavuje vrchol biblického ducha antickej hebrejskej kultúry, ktorá sa stala druhým z dvoch hlavných koreňov európskej kultúry, keď sa hebrejská Biblia, nazývaná Starý zákon, stala dedičstvom kresťanskej cirkvi. Pretože v strede pozornosti biblického Izraela nestál kozmos, ale dejiny, dominujúcou dimenziou sa tu stala dimenzia času a hlavná otázka, ktorá ovládla srdcia a mysle ľudí tejto kultúry, znela: Čo sa deje, o čo ide v aktuálnej hodine dejín?

Texty Biblie napriek rozmanitosti autorov, rôznemu času a miestu vzniku týchto textov, ako aj pestrosti ich literárnych foriem predstavujú ojedinelú jednotu ducha, ktorý v nich zobrazuje drámu života Izraela od jeho zrodu a rastu do svetla slávy cez jeho kostenatie a umieranie až po smrť, ale aj nový začiatok, o ktorom píšu texty Novej zmluvy. S touto drámou súvisí dejinný a procesuálny charakter pravdy v zmysle konkrétnej pravdy o tendenciách dejinných situácií. Išlo o to, či nadľudská moc (nazývaná Boh), ktorá v nich pôsobí, ľudí nesie a dvíha k nebu, alebo ich v podobe „súdu“ púšťa z dlane a tlačí do pekla záhuby. Taká pravda nie je len čistou konštatáciou, ale vždy súčasne aj výzvou a nárokom. Preto na rozdiel od gréckeho sveta sa pravda v Izraeli dala nielen poznať a hlásať, ale aj konať. S týmto dejovým charakterom pravdy súvisí to, že slovesá majú v Biblii prvoradú a rozhodujúcu úlohu. Slovesá tvoria základ nielen hebrejskej gramatiky, ale dominujú aj v biblických textoch. Preto možno konštatovať, že ak texty *Organonu* a Aristotelov spôsob myslenia a vyjadrovania charakterizuje tendencia substantivizácie, texty Biblie a ducha ich autorov charakterizuje verbalizácia.

Na rozdiel od opisnej reči konštatácií, ktoré charakterizujú Aristotelove texty, Biblia používa predovšetkým oslovujúcu funkciu reči. Má do činenia s oblasťou, ktorá sa nedá merať ani vážiť, preto sa na otázky jej horizontu nedá odpovedať tak „exaktne“ ako v prírodných vedách. Pokladám slovesá za rovnako dôležité ako substantíva a procesualizujúce logické procesy aspoň za také dôležité ako Aristotelove znehybňujúce substantivizácie, preto charakter modernej vedeckej reči vidím v používaní slovesných podstatných mien, v ktorých je dostatok pružnosti a pohyblivosti a ktoré preto dokážu vedecky vyjadriť transietné a procesuálne.

2.2. Princíp asimilácie a identifikácie Kristovej bioligy

Na otázku „O čo ide?“ hebrejský Ježiš hneď na začiatku svojho verejného pôsobenia odpovedal: „Priblížilo sa kráľovstvo Božie“ a v súvislosti s tým žiadal METANOIU, zmenu myslenia, spôsobu života a postojov. Volal tým na cestu, ktorou sa ľudia dostávali zo situácie pekla starého veku do kreatívnej (nebeskej) radosti dejinne chápaného nového veku.

Pretože reč je najvlastnejšou organizáciou myslenia, v spôsobe vyjadrovania sa prejavuje aj spôsob myslenia a na jeho základe možno charakterizovať logické procesy, ku

ktorým dochádza pri formulovaní myšlienok. O Ježišovom spôsobe vyjadrovania je známe, že hovoril obraznou rečou príbehov, podobenstiev a metaforických výrokov. Ide o logiku tejto „básnickej reči“.

Je známe, že Aristoteles priznával metafore iba poetickú hodnotu, a preto ju zaradil do poetiky. Ako popoluška sedela tam celé tisícročia. Až v našej dobe sa metafore začína priznávať aj kognitívna funkcia a schopnosť vypovedať o skutočnosti viac ako nemetaforickým vyjadrením. Ukazuje sa, že všetky rečové prejavy (aj deskriptívne a „realistické“) sú symbolizáciami, ktoré len ukazujú pravdu, ale nie sú s ňou totožné.

Keď sa hebrejský Ježiš zamýšľal: „K čomu pripodobním (AD. QUID ASIMILABO) kráľovstvo Božie“, aby zobrazil jeho procesuálny a transformujúci charakter, používal podobenstvá o rozsievачovi a štvorakej pôde, o kvase, o svadbe kráľovského syna, o horčičnom zrne, aby sme spomenuli aspoň niektoré. V Ježišovom myšlienkovom procese tvorby podobenstiev sa odohráva proces asimilácie (prirovnávania), v ktorom sa duchovný (a teda abstraktný), komplikovaný a neprehľadný proces kráľovstva Božieho pripodobňuje k hmotnému, konkrétnemu a neraz zo skúsenosti dobre známemu procesu tak, že duchovné sa zhmotňuje, abstraktné sa konkretizuje, magnifikované sa minifikuje a abstrahované sa kontrahuje do podoby malého obrazu, aby sme to, o čo ide, vôbec mohli zachytiť okom. Pritom sa dva procesy (originálu a obrazu) v našom percipovaní v určitej podobe asimilujú do identifikácie (stotožnenia). Nejde však o totožnosť (identitu), ale o proces asimilácie. Kým Aristotelova logika poznala iba pojmy similitudo (podobnosť) a identitas (totožnosť), Kristova biológia pozná asimilatio a identificatio. Similitudo a identitas predstavujú status, zastavenie a ustrnutie, kým asimilatio a identificatio znamenajú proces, pohyb a premenu. V identite sme na konci, kým v identifikácii sme na ceste ku koncu a k dokonaniu. Asimilácia je pripodobnením, ale aj prepodobnením, transíciou. Identifikácia ukazuje hlavne na dokonanie asimilácie. Okrem toho z hľadiska perspektívneho nazerania identita (či už hmoty alebo ducha) predstavuje jednorozmernosť, kým identifikácia hmoty a ducha strojrozmernuje naše nazeranie. Preto výsledkom procesu identifikácie ducha a hmoty nemôže byť duch alebo hmota. Skôr treba povedať, že výsledkom procesu perspektívnej identifikácie hmoty a ducha je zduchovená hmota a vtelený duch. Je to síce duch, ale vtelený. Je to síce hmota, ale zduchovená. Je to viac duch ako hmota, ale je ako hmota dobre viditeľný.

Ježišove podobenstvá sú dejové (procesuálne) modely, ktoré v minifikovanej a kontrahovanej podobe zobrazujú procesy zložitej situácie a sprehľadňujú ich. Preto keď Ježiš modeloval dramatickú situáciu kráľovstva Božieho svojej súčasnosti v podobenstve o zlých vinohradníkoch, ktorí si uzurpovali vinicu tak, že zabili aj majiteľovho syna, „veľkňazi a farizeji porozumeli, že hovorí o nich a usilovali sa ho zlapať“, ako poznamenáva evanjelista Matúš. To znamená, že v Ježišovom myšlienkovom procese tvorby podobenstiev sa popri logike asimilácií a identifikácií uplatňuje aj perspektívne nazeranie, ktoré prechádza medzi podobami javov, videných zblízka a zďiaľky a syntetizuje ich do jednoty. Preto možno povedať, že každé podobenstvo zjednodušuje, ale orientuje, a to podobne, ako zjednodušuje, ale aj orientuje pohľad zďiaľky tým, že kontrahuje a minifikuje.

Hebrejský Ježiš celkom biologicky definoval seba metaforickým výrokom „Ja som vínný kmeň, vy ste ratolesti...“ (Ján 15, 5). Svojím výrokom Ježiš do identifikácie asimi-

luje život hmotného organizmu (vínny kmeň) so životom duchovného (ideového) organizmu (Cirkev). Z hľadiska Aristotelovej antitetickkej logiky je Kristov výrok celkom nelogický, lebo nerešpektuje Aristotelov zákaz „skoku do inej oblasti“ (metabasis eis allo genos). Hebrejský Ježiš vo svojich výrokoch ruší metafyzickú kontradikciu medzi duchom a hmotou tak, že ducha i hmotu finálne asimiluje do identifikácie.

Vo výroku „Ak pšeničné zrno, ktoré padlo do zeme, neodumrie, ostane samo, ale ak odumrie, prinesie veľkú úrodu“ (Ján 12, 24) hebrejský Ježiš hovorí o zrne, ale myslí na seba. Do identifikácie asimiluje proces svojho života, smrti a vzkriesenia s procesom života, smrti a vzkriesenia pšeničného zrna. V jeho výroku prebieha nielen logický proces asimilácií a identifikácií, ale aj celkom nemetafyzická, zato však celkom biologická interpretácia jeho veľkonočného vzkriesenia. Podľa výroku smrťou a vzkriesením Ježiša Krista nastala podobná premena (transformácia), aká nastáva smrťou zrna a jeho zmŕtvychvstaním v podobe stebľa budúceho klasu, ktorý sa v kolektíve buniek dvíha k nebesiam.

V Ježišovom výroku „Ak zrno nezomrie...“ je smrť nevyhnutným predpokladom nového života v podobe budúceho klasu. V procese Kristovho vzkriesenia ide o duchovnú zákonitosť „nebeského zrna“, ktorá je nadstavbou biologickej, prírodnej zákonitosti vzkriesenia pšeničného zrna ako základu. Proces vzkriesenia pšeničného zrna sa odohráva v materializovanej a objektivizovanej podobe, kým proces vzkriesenia „nebeského zrna“ Ježiša Krista sa odohráva v spiritualizovanej a subjektivovanej podobe. To znamená, že sa neudial objektivisticky, t.j. nezávisle a izolovane od myslí a sŕdc ľudí, pretože ide o udalosť, ktorá sa odohráva na učeníkoch, s nimi a v nich.

V Ježišovom výroku „Ak pšeničné zrno neodumrie...“ má zrno charakter plodu minulosti a semena budúcnosti. Ježiš Kristus predstavuje „požehnaný plod“ ideobiosociologického organizmu Izraela a stal sa semenom nového ideologického organizmu (Cirkvi) v dobe, keď na korene starého stromu bola priložená sekera, ako volal Ján Krstiteľ. Ako pšeničné zrno je plodom pšeničného stebľa a klasu a stáva sa semenom nového pšeničného stebľa a klasu, tak aj Ježiš Kristus predstavuje plod i semeno, t. j. „semenoplod“, do ktorého sa koncentrovala všetka biogenetická potencia, duchovná esencia, dobrota a krása izraelského mesianizmu. Semeno je plodové a plod je semenný, čím sa koniec (A) stáva začiatkom (B), alfa omegou, aby bol život večný. „Semenoplod“, ktorým je aj Ježiš Kristus, je vyvrátením princípu identity, kontradikcie a exclusi tertii. Je vyvrátením kontradikcie a identity tým, že zrno je tou istou vecou (semenom) a zároveň nie je tou istou vecou (plodom). Rovnako aj „bod zrovnania“ (tertium comparationis) Ježišových podobenstiev je „inclusum tertium“ ako výsledok logického procesu asimilácie a identifikácie.

3. Biológia a biologika

Biológia je veda, ktorá sa zaoberá konfiguráciami živých organizmov od bunky po človeka. Biologiku nechápeme iba ako logiku asimilácií, identifikácií, transícií, transformácií a transsubstanciácií, ale aj ako náuku, ktorá sa zaoberá životom ideobiosociologického organizmu (Tela) kristianizmu. Kristianizmus, ktorého synonymom je mesianizmus, rozprestieram aj na izraelský mesianizmus biblického Izraela. Kolektív buniek (mikrosko-

pický pohľad) vytvára kolektívne telo (makroskopický pohľad), v ktorom všetky bunky „unum sunt“ prebývajú vo vínnom kmeni a on v nich.

Otázka, ako odlíšiť biologiku od biológie, je podobná otázke, ako odlíšiť metafyziku od fyziky alebo dialektiku od jej materiálnej podstaty vo fyzike, ale najmä v chémii. Ako metafyzika odráža logické princípy neživého sveta fyziky a dialektika je predovšetkým „metachémiou“, tak biologika je „metabiológiou“.

Vzťah medzi biológiou a biologikou normujeme v podobách transícií a perspektivovaných asimilačných edentifikácií. Vychádzame z teórie, že Boh stvoril svet podľa jedného a toho istého zákona, jednou a tou istou metódou, podľa jedného hľadiska v oblasti hmotnej i duchovnej. Týmto jednotným zákonom, metódou a hľadiskom sa riadi život hmoty a ducha, odlíšený od neživota hmoty a ducha. Život ako dokonalosť sveta sa završuje v živote ideového stromu kristianizmu, ktorý stojí uprostred záhrady kultúr sveta.

Ježišova parabolizácia vínného kmeňa a Cirkvi je možná len na tom základe, že Boh stvoril živé telá rastlín na obraz ideového tela Cirkvi (kristianizmu). Život je procesom transformácií, asimilácií a identifikácií, a to podľa tej istej zákonitosti, ktorá platí pre život hmotných aj ideových organizmov. Proces asimilácie a identifikácie v hmotnej vínnej réve je procesom hmotných asimilácií a identifikácií, kým v duchovnom (ideovom) tele ide o proces duchovných, gramatických a logických asimilácií a identifikácií. Akonáhle v ňom dochádza k poruchám, telo (hmotné i ideové) sa stáva chorým. Vyschnuté ratolesti vinohradníka (i Vinohradníka) orezáva a hádza na oheň.

V súlade s Ježišom možno jeho „biologiku vínného kmeňa a Cirkvi“ ďalej rozvíjať. Vínný kmeň vo svojom vývoji od svojho zrodu až k plodom je procesom rovnako pozemským ako nebeským. Ide o celkom reálny a hmatateľný proces, ale súčasne aj o zázrak pôsobenia slnka, rosy oblakov a teplého vzduchu, bez ktorých by nekvitol a plody neprinášal. Preto nikoho ani nenapadne, aby diferencoval nebo od zeme v súvislosti s vínnym kmeňom do kontradikcie. Naopak, spájame ich, lebo vínný kmeň (ako každá rastlina a strom) je plodom súčinnosti medzi nebom a zemou. Žiaľ, v nazeraní úpadkových kresťanov súčasnosti na ideový vínný kmeň (Cirkev) to tak nie je. Napriek tomu, že Boh spojil so zemou nebo i peкло, metafyzickí realisti ich oddelili, keď sa pre nich miesto dimenzie času stala dominantnou dimenzia priestoru. Zem sa im stala ľudským prirodzenom a nebo Božím nadprirodzenom, ktoré kontradiktorycky substancializovali. Nebo sa stalo miestom večného radostného života, kým zem sa stala „slzavým údolím“ nešťastníkov vyhnaných z raja. Z tohto neradostného položenía nás môže vyslobodiť biologika a perspektívne nazeranie, ktoré obnovuje spojenie zeme s nebom i peklom v našom nazeraní. Z hľadiska perspektívneho nazerania a biologickej hebrejského Ježiša možno v súvislosti s vínnym kmeňom (hmotným i duchovným) povedať: keď vínný kmeň rastie, kvitne a prináša plody, keď vystupuje do svetla k nebesiam a oblieka sa do slávy kvetov a plodov, prežíva raj. Keď však stráca lístie a vysychá, keď zostupuje do poníženia a oblieka sa do handier kostnatenia a hanby neplodnosti, prežíva peкло. Ide o asimilácie a identifikácie, ktoré sú možné len vďaka tomu, že procesy v živej prírode sú obrazom a podobenstvom procesov duchovnej (ideovej) prirodzenosti kristianizmu, pretože v nich vládnu tie isté zákony – v procesoch živej prírody v objektivovanej podobe, v ideovom organizme Cirkvi v podobe subjektivovanej.

Vieme, že semeno sa prebúda k životu a začne klíčiť v dôsledku svojej rastovej potencie tak, že vlhkosť a hnilobný proces šupku zničia („premôžu ju brány pekelné“), aby klíčok semena mohol priniesť „úžitok mnohý“. Ježišov výrok „Ak pšeničné zrno nezomrie...“ je zostručenou, minifikovanou a kontrahovanou podobou obsahu evanjelií, ktoré rozprávajú o Ježišom zápase, smrti a oslávení. V doslovnom zmysle možno výrok pokladať za základný biologický zákon hmotnej prírody, ktorý Ježiš aplikoval na svoj zápas, smrť a vzkriesenie. Možno ho vyjadriť aj formulkou boj – pád – víťazstvo alebo boj – poníženie – oslávenie. Vyjadruje drámu, ktorej Dramatikom a Režisérom je Boh, a to v zlomovom procese doby prerodu od starého k novému, v ktorom Ježiš bral na seba ťarchu cesty „do brázd zeme uloženého semena“. Dramatický moment prekvapenia je v tom, že sa Boh priznal k zavrhnutému, odsúdenému a popravenému a vyvýšil ho „na svoju pravicu“, t.j. do svojej „nebeskej“ (slnečnej) moci.

V súvislosti s biologikou ako náukou o organizme buniek ideového tela Cirkvi ako kolektívnej Osobnosti hovoríme aj o „biologike prírody“; tá však nie je totožná s biológiou prírody. Biológia prírody ako predpoklad biológie prírody je náuka o hmotných zákonitostiach a konfiguráciách živých systémov hmotnej prirodzenosti. Biologikom však biológia slúži len na to, aby sa z jej hmotných nížin odrážali do duchovných výšin biológie kristianizmu ako náuky o duchovných prirodzenostiach a metamorfózach duchovnej prirodzenosti tela kristianizmu.

4. Biologika prírody a kristianizmu

Život je dokonalosťou Univerza. Pri pohľade na jeho koherentnosť možno predpokladať, že zákony hmotného sveta presahujú aj do duchovného sveta, ako to ešte koncom minulého storočia vyjadril Henry Drummond v diele *Natural Law in the spiritual World*. Podľa neho analógie javov duchovného sveta a sveta prírody svedčia o tom, že v nich pôsobia tie isté zákony. Aj sociológ Paul von Lilienfeld písal o Ježišových podobenstvách ako o „reálnych analógiách“ a Ježiša pokladal za zakladateľa biosociológie. V našom storočí Pierre Teilhard de Chardin poukazoval na to, že celý kozmický, najmä však biologický vývoj ovláda zákon narastajúcej komplexnosti a narastajúceho vedomia (kefalizácie). Celá stavba univerza nepredstavuje chaos, ale systematický poriadok, „systém systémov“ (Jakobson).

Biologika prírody a kristianizmu vychádza z nazerania hebrejského Ježiša, podľa ktorého Boh konštruoval svet do jednoty dvojitej zákonitosti živej prírody ako podstavby a ideového sveta kristianizmu ako nadstavby. Chrám materiálnej prírody je „podnožou“ (1 Kronická 28,2. Žalm 99,5. 132,7) chrámu krajiny ducha. Materiálny suterén prírody je síce časovo primárny, ale predsa spirituálna, ideová nadstavba vybudovaná na ňom je primárna svojím zmyslom, významom a účelom. Perspektívne biologické parabolizácie Ježiša Krista sú možné iba preto, lebo tie isté zákonitosti v špecifickej podobe ovládajú život prírody i drámu života kristianizmu, takže ide o objektívnu biologiku v živej architektonickej štruktúre Univerza. Zákonitosť objektívneho bytia a subjektívneho myslenia pokladám za súvzťažnú a vzájomne závislú.

V biologickej prírode a kristianizmu vo východisku diferencujeme prírodnú základňu a duchovnú nadstavbu, ale finálne ich podľa vzoru Ježiša Krista spájame, parabolizujeme a syntetizujeme tak, že hmotná podstavba sa nám stáva obrazom na vyjadrenie duchovnej (ideovej) nadstavby. Tým sa prekonáva jednostrannosť (monodimenziálnosť) hmoty a jednostrannosť ducha, ako aj dualizmus ducha a hmoty v našom nazeraní a nastáva v ňom perspektívne rozšírenie trojrozmerného nazerania, v ktorom príroda má podobu materializovanej diaľky a ideová nadstavba spiritualizovanú blízkosť nášho nazerania. Pri syntetizáciách ide o tranzíciu (prechádzanie) medzi hmotnou podstavbou ako podnožím a duchovnou nadstavbou, v ktorej sa uskutočňuje vlastný zmysel nášho života. Ved' hmotný svet je iba pomôckou k tomu, aby sme sa mohli odrážať od „podnožia“ a prenikať do duchovného sveta Božích ideí.

Ježišove botanomorfne parabolizácie ukazujú, že hebrejský Ježiš pestoval biologiku prírody a spoločnosti (kristianizmu). Nasledovať ho znamená rozvíjať jeho parabolizácie, ako aj hľadať a objavovať tisíce podobenstiev, podobností a vzťahov medzi živou prírodou ako podstavbou a kultúrou (pestovaním) kristianizmu ako nadstavbou, pretože „zelené kráľovstvo asimilácií, transformácií a identifikácií je ako „Božie kráľovstvo“ asimilácií, transformácií a identifikácií. Vzkriesenie života v jarnej prírode sa deje na zemi, ale jeho činiteľom je nebeské slnko, rosa oblakov a teplý jarný vzduch. To znamená, že nielen „Božie nebeské kráľovstvo“, ale aj „slnčné zelené kráľovstvo“ začína na nebi a odtiaľ sa približuje na zem v slnečných lúčoch, a tak dochádza k premene a k jarnému vzkrieseniu. O takú súčinnosť neba a zeme (večnosti a časnosti) usiluje biologika prírody a kristianizmu.

Biologická zákonitosť živej prírody je semenoplodová. Ved' živá príroda – to sú semenoplodové organizmy. Aj kristianizmus je semenoplodovým organizmom. Aspoň takým sa ukázal vo svojom skoro štyritisícročnom vekovitom vývoji od Abraháma cez transformujúci semenoplod Ježiša Krista až podnes. V dráme dejín biblického Izraela sa odohral proces od zrodu a rast cez vrchol slávy až po zostarnutie a ideovú smrť, pred ktorou tento na vyťatie odsúdený ideový strom vydal „požehnaný plod“, ktorý sa stal semenom života Cirkvi. V jej dvetisícročnej dráme sa však v spiritualizovanej a pluralizovanej (mikroskopizovanej) podobe zopakoval proces vývoja od zrodu a rastu cez stredoveký vrchol slávy až po jej postupné vysychanie a starnutie, ako to vidíme dnes v európskej kultúre, kde predstavuje strom s bŕtlavým kmeňom, na ktorý dopadajú sekery súdu. Ved' to, čo sa v cirkvách euroamerickej kultúry v súčasnosti odohráva, je len „mumifikáciou a balzamovaním“. „Je súdny deň a sviečka v nás horí z obidvoch koncov“, volá básnik K. Šiktanc. Tým chcem len naznačiť, že sa Cirkev kairológicky nachádza v rovnakej situácii ako Izrael doby Ježiša Krista a otázkou je, či sa v dráme jej života v pluralizovanej podobe zjaví „požehnaný plod“, ktorý by bol schopný uskutočniť takú transformáciu ako Nazaretský Ježiš.

V živej prírode sa proces vekovite večného života odohráva s „prírodnou nutnosťou“, kým v drame dejín ide o „nutnosť“ ako prejav Božej vôle adresovanej ľuďom. Rozdiel medzi „nutnosťou“ v prírode a v dejinách je v tom, že prvá sa odohráva nezávisle od nás, kým druhá sa uskutočňuje jedine tak, že sa do jej uskutočňovania zapojíme autodetermináciou svojich subjektov. Z tejto skutočnosti však vyplýva aj to, že v duchovných (ide-

ových) dejinách kristianizmu nejde o „večný kolobeh“, pretože to, čo je v organizácii hmotnej prírody nemožné, to je v organizácii duchovnej, ideovej a kultúrnej prirodzenosti celkom možné. „Panna Izraelská“ i Cirkev mali možnosť zostať večne mladými a mohli stúpať k novým vrcholom, ale svojimi historickými omylmi spôsobili, že nastal regres, kostnatenie a umieranie. Tak sa stalo, že sa dvakrát prehrál zápas o „zasľúbenú zem“ kráľovstva Božieho, a ide o to, či bude tretia možnosť, tretí jarný rozbeh k novému zenitu, v ktorom by slnko zastalo a nastalo by večné leto a večné poludnie a ideovej noci a zimy by viac nebolo, ako o tom „snívajú“ posledné kapitoly Biblie.

Prof. Dr. Karol Nandrásky
Legionárska 2
811 07 Bratislava
SR

OPRAVA

Prosíme čitateľov, aby si v príspevku V. Skalského: Celostná diferencovane-súvislá realita a dynamika vesmírov vo Filozofii č. 9/1996, s. 569-578 opravili:

- na s. 570 v 13. a 12. riadku zdola má text správne znieť:
„...celok $T > \Sigma$ častí (Σ častí + súvis medzi nimi), predmetne preň platí: $T \neq \Sigma$.“
- na s. 576 v 5. riadku zhora má text správne znieť:
„c) hodnotou kozmologického člena Λ .“

Ďakujeme.

Redakcia